

JURISTA VĀRDS

Una lex — una iustitia omnibus

Nedēļraksts "Jurista Vārds"
Reģistrācijas apliecība Nr. 1148
Iznāk otrdienās

Redakcija

Dina Gailīte, galvenā redaktore
Sannija Matule, galvenās redaktora vietniece
Leonards Pāvils, informācijas un judikatūras redaktors
Vija Kalniņa, tieslietu redaktore
Āris Kakstāns, tieslietu redaktors
Baiba Krauze-Krūze, literārā redaktore
Kornelius Briedis, datormaketētājs

Kontakti

Bruņinieku iela 36-12, Rīga LV-1011
tālrunis: 67310680
e-pasts: juristavards@lv.lv

Izdevējs

VSIA "Latvijas Vēstnesis"

Iespiests

SIA "Dardedze hologrāfija",
Mazā Rencēnu iela 12, Rīga, LV-1073
Tirāža – 1300 eksemplāru

Klientu servisa bezmaksas tālrunis
80006000 (darba dienās no 9 līdz 17)

Sludinājumi un reklāma "Jurista Vārdā"

"Latvijas Vēstneša" Klientu centrā,
Bruņinieku ielā 53, Rīgā, LV-1011
tālrunis: 67898741, 67898732

**"Jurista Vārds" ir forums
brīvai un kritiskai juristu diskusijai
nolūkā veicināt tiesisku domu
un praksi Latvijā.**

Ārstata autoru publikācijas nepauž
redakcijas viedokli. Par faktu pareizību
atbild rakstu autori.

**"Jurista Vārdā" ievietoto rakstu
pārpublicēšana iespējama
tikai ar redakcijas rakstisku atļauju.
Citēšanas gadījumā atsauce
uz "Jurista Vārdu" obligāta.**

KAD MĒRĶIS IR LABS

Dina Gailīte

Jau otro laidieni pēc kārtas "Jurista Vārds" informē par 26. janvārī gaidāmo konferenci "Sabiedriskā viedokļa ietekme uz tiesnešiem un tiesu sistēmu kopumā", ko rīko Tiesību zinātņu pētniecības institūts. Pasākums solās būt vērtīgs un acimredzami notiek īstajā brīdī – laikā, kad valsts varas (tai skaitā tiesu varas) un mediju attiecības ir ļoti dinamiskā fāzē: tikko kā darbu beigusi parlamentārās izmeklēšanas komisija, kuras uzdevums bija izpētīt 2016. gadā izbeigtās krimināllietas informāciju par iespējamu valsts nozagšanu un kas līdz sabiedrībai nonāca tieši ar mediju starpniecību; šīs nedēļas sākuma notika Tieslietu padomes sēde, kurā tika izskatīts jautājums par publikāciju sēriju, kurā atspoguļota aizdomīga vairāku tiesnešu rīcība maksātspējas lietās; pirms pāris mēnešiem mediji atklāja krāpšanos ar miljoniem vērtām elektroenerģijas obligātā iepirkuma komponentes atļaujām; vēl kādu laiku pirms tam žurnālistu eksperiments uzrādīja nodokļu nemaksāšanu ēdināšanas uzņēmumos utt.

Gaidāmajā konferencē diskusijas starp juristiem, politologiem, sociologiem un žurnālistiem varētu būt spraigas. Turklāt vērtīgi būtu, ja tās noritētu, apzinoties abu apspriežamo demokrātiskas un tiesiskas valsts obligāto elementu – neatkarīgas tiesu varas un brīvas preses – dažādos uzdevumos: tiesu varas pienākumu nodrošināt valsti likuma varu un sabiedrībai saprotamu, atklātu taisnīgas tiesas spriešanu, no vienas puses, un mediju uzdevumu piegādāt sabiedrībai objektīvu informāciju, uz kuras pamata tā var izvērtēt valsts varas zaru (tai skaitā tiesu varas) darbību un piedalīties demokrātiskos procesos, no otras puses. Zīmīgi, ka tieši ar neatkarīgas tiesu varas un brīvas preses ierobežošanu sākas demokrātijas demontāža – piemēri diemžēl atrodami ne vien vēsturē, tai skaitā Latvijas pieredzē, bet arī mūsdienu Eiropā.

Tiesu varas (tāpat kā abu pārējo valsts varas zaru) attiecības ar masu medijiem Latvijā un citās demokrātiskās valstīs nav vienkāršas, taču citādas tās, ņemot vērā, iepriekšminētos dažādos uzdevumus, arī nevarētu būt – pretējā gadījumā pārtrauktu darboties demokrātiskais savstarpējās kontroles princips.

Nav šaubu, ka tiesu varas amatpersonām nav viegli veikt savus atbildīgos uzdevumus pastiprinātās mediju uzmanības apstākļos, jo īpaši skaļās, sabiedrībā rezonējošās lietās. Tomēr, ja tiesnesis ir spēcīga personība (kādam tam noteikti ir jābūt), kas atbilstoši Satversmei spriež tiesu neatkarīgi un vadoties vienīgi pēc likuma, un ja nolēmums ir skaidri pamatots, problēmām attiecībās ar medijiem nevajadzētu rasties. Svarīga, bez šaubām, ir arī tiesu komunikācija ar sabiedrību, komplicēto juridisko argumentāciju saprotami izskaidrojot. Šeit, protams, nav runa par apzināti vai neapzināti kļūdainiem vai nesaprotamiem nolēmumiem – šādos gadījumos tiesnesim ir jābūt gatavam uz augstāku tiesu instanču un savu kolēģu, masu mediju, tiesību zinātnieku u.c. kritiku, kas var būt arī ļoti asa un nesaudzīga.

No otras puses, arī mediji savā darbā nedrīkst kļūdoties un apzināti vai neapzināti pārkāpt atļautās robežas. Tas, ir, piemēram, aizliegums vērst personīgu (*ad hominem*), ar žurnālistiskās izpētes mērķi nesaistītu uzbrukumu pret kādu tiesnesi vai tā ģimenes locekļiem, pārkāpjot privātās dzīves neaizskaramību, uzsākot vajāšanu – izsekojot, uzmācīgi fotografējot, noklausoties utt. Vai arī publicējot apzināti kļūdainas vai pavirši sagatavotas ziņas, kas arī var ļoti negatīvi ietekmēt tiesas reputāciju kopumā, kā, piemēram, pagājušajā nedēļā Latvijas informatīvajā telpā lielu troksni sacēlusī "informācija" par to, ka tiesa jūras krastā uzceltu māju atzinusi par kuģi (plašāku skaidrojumu skat. šajā "Jurista Vārdā").

Par 26. janvāra konferencē runāto informēsim lasītājus kādā no nākamajiem "Jurista Vārdā" laidieniem, bet šo sleju noslēgšu ar tieslietu studenta Eduarda Veidenbauma lai arī ironisko, tomēr dziļi patiesīgo atziņu par to, cik svarīgi saglabāt skaidru mērķa apziņu un spēju uz to tiekties (kas ir svarīgi gan tiesu varai, gan masu medijiem):

"Dzīve ir laba, kad mērķis ir labs!"